

התוכנית לפסיכותרפיה והחוג לספרות של אוניברסיטת תל אביב שמחים ונרגשים להזמין אתכם לכנס הבינתחומי השנתי

"הפרעת שפה"

הכנס יתקיים באופן היברידי.

באפשרותך לבחור בין אם להגיע להשתתף בכנס באוניברסיטה או לצפות
בכנס בשידור חי בזום.

ביום ראשון 26/12 התכנסות בשעה 19:30. ארוע בין השעות 19:45-22:00

באולם לולה בבניין הפקולטה לרפואה

וביום שני 27/12 בין השעות 10:00-15:00

באולם בר שירה, ליד הפקולטה למדעי החברה

הכניסה חופשית, בכפוף להרשמה מראש ועל בסיס מקום פנוי.

ייתכנו שינויים באולמות, אנא עיקבו אחר הפרסומים

להרשמה

יום ראשון בערב 26.12.21

20:00-22:00

יו"ר - פרופ' גלילי שחר

- ברכות - פרופ' עירן דורפמן
- ד"ר מירב רוט
- הרצאה: שפת הנקמה, שפת החנינה, שפת הסליחה - פרופ' דנה אמיר
- הרצאה: זה לא מבטא זר, זה פגם דיבור (בשילוב קטעים מוזיקליים) - ד"ר מיכל ספיר

יום שני בבוקר 27.12.21

מושב ראשון - 10:00-11:15 פסיכואנליזה - ספרות - שיחה

יו"ר - ד"ר חגי מעוז

- הרצאה: (Sullivan) "God save me from A Therapy that is going well": פסיכואנליזה כתיאוריה של שיבוש - ד"ר אפי זיו - התכנית לפסיכותרפיה
- דיון: פרופ' איריס מילנר - החוג לספרות

מושב שני - 11:30-12:45 ספרות - פסיכואנליזה - שיחה

יו"ר - ד"ר שלומית ידלין גדות

- הרצאה: הפרעה מתמשכת: על 'אפקט וולך' בשירה הישראלית - ד"ר דנה אולמרט - החוג לספרות
- דיון: פרופ' אורי הדר - התכנית לפסיכותרפיה

12:45-13:20 הפסקת צהריים

מושב שלישי - 13:20-15:00 - פרפורמנס ו"קצרים"

יו"ר - פרופ' עירן דורפמן

- מופע פואטי-מוזיקלי של המשוררת נעם פרתום - אי אפשר לכתוב ספרות אלא מתוך השיטפון
- האם שפת הטרנסגנדרית מותחת את גבולות מגרש המשחקים הפסיכואנליטי? - מיכל עמיצור גמליאל - התכנית לפסיכותרפיה
- פיות חתומים לרווחה - לדבר את גוף האישה/חיה בסיפורת מטמורפוזת - מאיה שבלבו - החוג לספרות
- נאמנות למקור כהפרעת שפה - קריאה ב"שולי הספר" מאת מיכל בן נפתלי - ענבל קליינר - התכנית לפסיכותרפיה
- גלידת שוקולד בספלים קרמיים זעירים: איך פורעים החשקים את שפת התשוקה - מעין גולדמן - החוג לספרות
- דיון עם הקהל

פרופ' גילי שחר - פרופסור לספרות השוואתית, מפקד הקתדרה לספרות גרמנית ע"ש מרסל רייך-רניצקי, חוקר ומלמד ספרות גרמנית, עברית ופרסית.

פרופ' עירן דורפמן - ראש החוג לספרות באוניברסיטת תל אביב, ועוסק בפילוסופיה קונטיננטלית, פסיכואנליזה וספרות צרפתית. כתב מאמרים רבים ופרסם שלושה ספרים בצרפתית ובאנגלית על תפיסה, גוף, שפה, יום-יום ודמות הכפיל. תרגום ספרו האחרון "סערת כפילים" ייצא בקרוב בסדרת קו אדום של הקיבוץ המאוחד.

ד"ר מירב רוט - פסיכולוגית קלינית ופסיכואנליטיקאית מנחה בחברה הפסיכואנליטית בישראל; ראש התכנית לפסיכותרפיה, הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר, אוניברסיטת תל-אביב; מורה במסלול 'פסיכותרפיה פסיכואנליטית קלייניאנית: תיאוריה ומעשה' ובמסלול 'מצבים מנטליים ראשוניים', התכנית לפסיכותרפיה, אוניברסיטת תל אביב. מחברת "מה קורה לקורא? התבוננות פסיכואנליטית בקריאת ספרות", הוצאת כרמל, 2017, שראה אור גם באנגלית: "A psychoanalytic perspective on reading", London and NY: Routledge, 2020.

פרופ' דנה אמיר - פסיכולוגית-קלינית, פסיכואנליטיקאית מנחה בחברה הפסיכואנליטית בישראל, סגן דיקן למחקר וראש מסלול הדוקטורט הבין-תחומי בפסיכואנליזה באוניברסיטת חיפה, משוררת וסופרת. עורכת ראשית של "מארג" - כתב עת ישראלי לפסיכואנליזה (מרכז פרויד - האוניברסיטה העברית). הוציאה לאור שישה ספרי שירה, שני ממוארים בשירה ופרוזה וארבעה ספרי עיון פסיכואנליטיים שראו אור בעברית ובאנגלית: "על הליריות של הנפש", "תהום שפה", "להעיד על העדים", "וידוי מסך". זכתה בפרסים על כתיבתה העיונית והספרותית, ביניהם 5 פרסים בינלאומיים על כתיבה פסיכואנליטית.

ד"ר מיכל ספיר - מוזיקאית, כותבת ומתרגמת. היא מחברת השירים, הזמרת והגיטריסטית בלהקה "אפור גשום". רומן הביכורים שכתבה, הריקוד המודרני, ראה אור בסדרה "רוח צד" של כנרת, זמורה-ביתן ב-2018. ב-2011 יצא לאור הספר היש הגדול, ביוגרפיה שכתבה על סבה, פנחס ספיר. היא מתרגמת סיפורת ועיון וכותבת על מוזיקה, אמנות ופילוסופיה. בעלת תואר דוקטור בספרות השוואתית מאוניברסיטת ניו יורק.

ד"ר חגי מעוז - מומחה בפסיכיאטריה כללית ובפסיכיאטריה של הילד והמתבגר. מנהל מחלקה במרכז לבריאות הנפש "שלוותה", מרצה בחוג לפסיכיאטריה וחבר ועדת הוראה בתוכנית לפסיכותרפיה, בי"ס לרפואה, אוניברסיטת ת"א.

ד"ר אפי זיו - פסיכותרפיסטית וחוקרת תרבות. בעלת קליניקה פרטית. מרצה בחוג ללימודי נשים ומגדר ובמרכז האקדמי ללימודי המשך ברפואה באוניברסיטת תל אביב (בתכנית הליבה ובמסלול ההתייחסותי). עמיתה במכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמננו. פרסמה מאמרים שעוסקים בצומת שבין פסיכואנליזה ותיאוריה ביקורתית. מאמרה האחרון "גילוי עריות" הוא השלישי בטרילוגיה מאמרים שעוסקים בטרומות חברתיות אותן היא מכנה "טרומות עיקשות".

פרופ' איריס מילנר - חברת סגל חוג לספרות באוניברסיטת תל אביב. עד לאחרונה כינה כסגנית לענייני תלמידים והוראה של דקאנית הפקולטה למדעי הרוח, וכיום היא ראש מרכז קיפ לחקר הספרות והתרבות העברית. פרופ' מילנר עוסקת בחקר הספרות העברית המודרנית, בדגש על החיבור בין ספרות ופסיכואנליזה. ספריה ומאמריה עוסקים בייצוגיה הספרותיים של טראומה ובהעברתה הבינדורית. מחקרה הנוכחי מוקדש להיבט האלביתי בחווית הבית הישראלי בייצוגיו הספרותיים.

ד"ר שלומית ידלין גדות - פסיכולוגית קלינית, פסיכואנליטיקאית ומורה במכון תל-אביב לפסיכואנליזה בת-זמננו. מרצה ומדריכה בתכנית הרב-תחומית במדעי הרוח, בלימודי הליבה ובמסלול הדוקטורט של התכנית לפסיכותרפיה, בי"ס לרפואה, אוניברסיטת תל-אביב. חברה בועדת ההוראה של התכנית לפסיכותרפיה, בוועדות ההיגוי של מסלול הדוקטורט "פסיכואנליזה וממשקיה" ובמסלול ההמשך "פרויד וממשיכיו" בתכנית לפסיכותרפיה, בי"ס לרפואה, אוניברסיטת תל-אביב. חברת הבורד הבינ"ל של IARPP ויו"ר במשותף של פורום הקולוקוויום הבינ"ל. ספרה Truth Matters: Theory and Practice in Psychoanalysis ראה אור ב-2016 בהוצאת בריל.

ד"ר דנה אולמרט - מרצה בכירה בחוג לספרות באוניברסיטת תל-אביב ועורכת ספרות מקור בהוצאת אחוזת בית. היא למדה לתואר שני ולדוקטורט באוניברסיטה העברית בירושלים. במהלך לימודי הדוקטורט השלימה תואר שני נוסף, בלימודי תיאוריה פסיכואנליטית במחלקה לפסיכולוגיה ביוניברסיטי קולג', לונדון. ספרה הראשון, בתנועת שפה עיקשת – כתיבה ואהבה בשירת המשוררות העבריות הראשונות זכה בפרס בהט לספרי מחקר מטעם אוניברסיטת חיפה וראה אור ב-2012. ספרה השני, כחומה עמודנה: אימהות ללוחמים בספרות העברית, ראה אור ב-2018. המחקר הנוכחי שלה עוסק ביונה וולך.

פרופ' אורי הדר - פרופסור לפסיכולוגיה באוניברסיטת תל אביב (אמריטוס) ובמרכז האקדמי רופין. הוא למד לתואר ראשון ושני באוניברסיטת תל אביב ולתואר שלישי באוניברסיטת לונדון. שטחי העניין שלו כוללים פסיכואנליזה, תקשורת לא-מילולית וייצוג מוחי של שפה טבעית. הוא פרסם שלושה ספרים על פסיכותרפיה פסיכואנליטית בהם שילב בין הגישה ההתייחסותית לגישה הלאקאניאנית.

נעם פרתום - משוררת, פרפורמרי, עורכת ספרות ומנחת סדנאות כתיבה בארץ ובעולם. זוכת פרסים כמו פרס ראש הממשלה לספרות ועיטור אנדרסן הבינלאומי לתרגום.

מיכל עמיצור גמליאל – ביבליותרפיסטית ופסיכותרפיסטית; מטפלת במבוגרים ומדריכה בקליניקה פרטית; מנחה קבוצות ביבליותרפיה; עבדה שנים רבות במרכזי ילדים-הורים באילת ובדרום תל-אביב; דוקטורנטית ביחידת הדוקטורט "פסיכואנליזה וממשקיה" בתוכנית לפסיכותרפיה, אוניברסיטת תל-אביב.

מאיה שבלבו - סטודנטית לתואר שני בחוג לספרות. עבודת התזה שלה עוסקת בחומרי בסיפורי מטמורפוזת אודות נשים ובעלי חיים במאה ה-20.

ענבל קליינר - פסיכולוגית קלינית, חוקרת ביחידת הדוקטורט לפסיכואנליזה וממשקיה באוניברסיטת תל אביב. עוסקת במחקר פסיכואנליטי וספרותי של תהליכי ההתפתחות הנפשית כבגידה בברית ראשונים. ענבל היא הזוכה בתחרות שירת המדע של מכון ויצמן לשנת 2022 – כלת פרס עידוד היצירה הספרותית בין מדענים ע"ש עופר לידר.

מעייין גולדמן - כותבת ודוקטורנטית בחוג לספרות, בית הספר למדעי התרבות.

שפת הנקמה, שפת החנינה, שפת הסליחה - פרופ' דנה אמיר

ההרצאה תציע מיפוי של שלוש עמדות על הצירים המקבילים של האובייקט והסובייקט בהקשר של הסליחה: העמדה הראשונה על ציר האובייקט היא עמדת הרוע, או שוויון הנפש כלפי הרוע. העמדה המקבילה על ציר הסובייקט היא עמדת הנקמה. העמדה השנייה על ציר האובייקט היא עמדת האשמה, היוצרת פעולות של כפרה. העמדה המקבילה לעמדה זו על ציר הסובייקט היא עמדת החנינה. העמדה השלישית על ציר האובייקט היא עמדת החרטה, והעמדה המקבילה לה על ציר הסובייקט היא עמדת הסליחה. שלושת העמדות הללו, המתקיימות בדומיננטיות משתנה בתוך כל מפגש, קונקרטי או מדומיין, בין אובייקט לסובייקט, יודגמו דרך קריאה מקרוב בשלושה טקסטים ממואריים: "דבר שמתחפש לאהבה" מאת גליה עוז, "מכתב אל האב" מאת פרנץ קפקא, והשיר "השטן אומר" מאת שרון אולדס. לבסוף תידון עמדה החורגת משלושתן דרך הקריאה ביומנה של אתי הילסום "השמים שבתוכי".

זה לא מבטא זר, זה פגם דיבור - ד"ר מיכל ספיר

בין מופע לשיחה, בין האישי לקונספטואלי - על הפרעת השפה בכתיבה, בשירה ובתרגום. הרהור על האופנים שבהם השפה מכוננת את הסדר הקיים כהפרעה לאפשרות הביטוי, ומנגד ובו-בזמן, על האפשרות לכונן ביטוי בשפה באופן שמפריע לסדר הקיים.

"Sullivan" (God save me from A Therapy that is going well): פסיכואנליזה כתיאוריה של שיבוש - ד"ר אפי זיו

בהרצאה אדון בפסיכואנליזה כתיאוריה של שיבוש. אטען שבמחויבותה למה שהשתבש בנפש, פסיכואנליזה נשארה מחויבת לטראומה. השיבוש, גלום בטראומה לא רק בשל "טראומיותה" אלא גם מפני שהיא משבשת את הדרכים להכיר אותה. מתוך ההבנה הזו, הפסיכואנליזה מחויבת לשכלול ולהעמקת אופניות השפה שלה, כך שנוכל להכיל ולהעיד על טראומה, שבאופן אינהרנטי לה מדברת את מה שהשתבש בדרכים משובשות, מקוטעות, נעדרות. בחלקה השני של ההרצאה אוסיף ואטען שהשיבוש הוא ה"פוליטי" לשיח הפסיכואנליטי, בכך שהוא מתריע על מה שטרם זכה למילים, לשיום, לחשיבה לא רק ברמת הנפש אלא גם ברמת השיח. ככזה, תפקידו של השיבוש הוא גם להוסיף ולהרעיש את השדה הטיפולי על מנת לעורר אותו להקשיב למה שטרם הצלחנו להקשיב לו.

ד"ר דנה אולמרט

האם שפת הטרנסגנדריות מותחת את גבולות מגרש המשחקים הפסיכואנליטי? - מיכל עמיצור גמליאל

"עברית היא סקסמניאקית" כתבה יונה וולך, ועולה השאלה, האם השפה העברית שמשני עבריה זכר ונקבה, מפריעה, או דווקא מסייעת, בתהליך מעבר מזהות מגדרית אחת לאחרת. כך או כך, בעוד השינוי המגדרי עשוי לעיתים להיות אלסטי ודינאמי ולאפשר המשכיות ותנועה בין המצבים המנטליים השונים, השפה תובעת חתך והתמקמות, שלעיתים עשויה שלא להתאים או להידרש טרם זמנה. אציג סוגיות המתייחסות לחוויית הטיפול באנשים טרנסג'נדרים ונשים טרנסג'נדריות, אתמקד בהיבט של השפה, ובעיקר בשלב המעבר השפתי מזכר לנקבה, מנקבה לזכר, או באפשרות לדיבור בשפה 'לא ממוגדרת' או משתנה בהקשר המגדרי.

פיות חתומים לרווחה – לדבר את גוף האישה/חיה בסיפורת מטמורפוזת - מאיה שבאלבו

ז'אנר סיפורי המטמורפוזת בתרבות המערב, ששורשיו נעוצים במיתולוגיה היוונית, ממשיך להזין את הספרות המודרניסטית והפוסט-מודרנית למרות, ואולי אף בזכות, הממד הבדיוני שבו. מרכזיותו של הז'אנר הפכה אותו למושא מחקר ספרותי ענף במאה ה-20, כאשר חוקרים רבים התמקדו במטמורפוזת כבתופעה לשונית – כאמצעי פיגורטיבי או כמופע פורע סדר של השפה. הבחנה זו מהווה את נקודת המוצא של חוקר הספרות אירווינג מאסי (Massey), אשר טוען כי מה שעומד בלב ספרות המטמורפוזת למן העת העתיקה ועד ימינו הוא הערעור החריף על עמדתו של האדם כאוחז בלוגוס. היות וברבים מסיפורי המטמורפוזת האפשרות לביטוי לשוני מפנה את מקומה לשינוי גופני רדיקלי מלווה באילמות, המטמורפוזת לדבריו היא אנטי-לינגוויסטית, במובן זה שהיא תוקעת טריז בין הפרט החווה את השינוי על בשרו לבין שפת הכלל. אלא שמדבריו עולה הרושם כי הגוף הוא אתר דמום ושתוק, שלשפה ולפרקטיקות שיחניות אין דריסת רגל בו. הדיסציפלינה הפמיניסטית נדרשת לסוגיה הזו ומביעה את הסתייגותה החריפה ממנה, תוך הצבעה על ההיבטים המגדריים שעולים מתוך ראיית העולם הזו. הפיצול בין הנפש לבין הגוף מקביל בתרבות המערב למודל ההיררכי שמפצל בין הגברי לנשי, בין התרבותי לפראי, בין האנושי לחייתי. מן הבחינה הזו, גוף האישה, כמו גוף החיה, נתפש כאתר שמאיים על התרבות בהיותו לא צפוי, דולף ופורע סדר. היות והמכנה המשותף הבסיסי ביותר לסיפורי מטמורפוזת הוא הפריצה הברוטלית של גבולות גופניים של נשים וגברים כאחד, הרי שזיקתם לאופן שבו הגוף הנשי נתפס בתרבות המערבית היא מיידית. יחד עם זאת, הן סיפורי מטמורפוזת והן תאוריות פמיניסטיות מרכזיות מציעים שלל נרטיבים של כינון סובייקטיביות על אף ובאמצעות נזילותו של הגוף, ועל כן ההצטלבות של שני השדות הללו מולידה כר פורה למחשבה על הגוף לא כהפרעה לשפה, אלא כמחולל אותה, כמה שעומד כתנאי המכריע לאפשרות לספר סיפור.

"נאמנות למקור כהפרעת שפה" - קריאה ב'שולי הספר' מאת מיכל בן נפתלי" - ענבל קליינר

ההרצאה תדון בתופעה נפשית במסגרתה נתפסת השפה כסוכנת בגידה. רכישת השפה היא כוח התפתחותי. דרך קריאה בנובלה "שולי הספר" מאת מיכל בן נפתלי (2019) נבחן מצבים בהם נאמנות רדיקלית (ופתולוגית) - במקרה של הנובלה בין בת לאמה - מופגנת דרך שיבושי השפה עד לכדי עצירתה הכוללת.

גלידת שוקולד בספלים קרמיים זעירים: איך פורעים החשקים את שפת התשוקה - מעין גולדמן

בעשורים האחרונים תופסים החשקים הקטנים, הגחמניים, את מקומה של ה-תשוקה בה' הידיעה, הן בשפה היומיומית המדוברת והן בשפה הכתובה. נתבונן במאפיינים האסתטיים הנובעים ממגמה זו ברומן העכשווי, ונתהה לגבי משמעויותיה והאפשרויות החיוביות הטמונות בה.